

ANTALYA HALKEVİ DERGİSİ

Türkakdenizin yeşil Antalyasını şerefleudiren Sayın Maarif Vekilimiz Hasan Âli YÜCEL, kıymetli Valimiz Haşim İŞCAN'A Ankaradan verdikleri aşağıdaki telyazılarıyla. takdir, teşvik ve sevgilerini izhar buyurmuşlardır.

SAYIN İŞCAN
VALİ

ANTALYA

Kaleleri varlığını müdafaada tarihî bir remz olan Türk Akdenizin güzel Antalyasında şahsınızda, iş arkadaşlarınızdan ve uyanık sevimli yurddaşlarım Antalyalılardan gördüğüm ilgi ve sevgiyi zevalsız bir hatıra olarak yüreğimde taşıyorum. Benim için Antalya, başlı başına bir kuvet ve teşvik kaynağı oldu.

Başarıcı elinizde daha bayındır, daha zengin bir Antalyanın doğacağına inandım. Muhabbetlerimi sunarım.

Maarif Vekili
YÜCEL

Aksu Eğitim Kurusunda ve Köy Enstitüsünde bir Konferans

29 / Eylül / 1940 Pazar günü Enstitüyü ziyaret eden, Antalya Mebusu Rasih Kaplan tarafından söylenmiştir,

Aziz öğretmenler ve Enstitü yavruları.

Türk milletini ve Türk yurdunu kurtarmak, bu güzel yurdu mamureye çevirmek ve milleti refaha ulaştırmak için işin köyden başlanmasına hepimiz kani idik. Büyük ATATÜRK (Türk milletini kurtarmak için köyü kurtarmak lâzımdır. Bugünkü nüfusumuzun yüzde doksan beşi köydedir. Köyde oturan yurddaşlarımız varlığımızın büyük yekûnunu tutuyor. Bu itibarla bu yurdun efendisi asıl sahibi köydedir. Köylüdür) demişti.

Köyü, köylüyü kurtarmak onu .bu günün hayat ve çalışma şartları altında kalkındırmak için esaslı ve mühim çareler aranıyordu. Köye refah, kültür ve servet ile girmek için mutlak bir anahtar bulunacaktı. On sekiz sene ATATÜRK başının içinde bu işi işledi. Düşündü teşindi. Dört sene evvel Büyük ATA bu işin yegâne çaresinin, köye girmenin ancak yine köylü ile olacağına kanaat getirmişti.

Sayın arkadaşımız, meclisimizde Erzincan meb'usu bulunan pârtimizin eski umumî Kâtibi Saffet Arıkan'ın Maarif Vekilliğinde köy eğitim kursu bu maksadla açıldı.

Aziz arkadaşlar Her başladığı işte ve her verdiği kararda olduğu gibi bu tesiste de büyük ATA mızın ne kadar isabetli hareket ettiğini bugün gözümüzle görmekteyiz. Bu sene Türkiye büyük Millet meclisinden çıkan bir kanunla da köy enstitüleri teşkil olunarak bu faydalı yolda büyük bir adım daha atıldı. Millî Şefimiz, Büyük kurucumuz, Reisi cümhurumuz İsmet İnönü, bir toplantıda bu enstitüler için büyük miktarda tahsisat ayırttığını, milletimiz harbe girse dahi bu enstitülerin tahsisatından kestirmiyerek faaliyetine devam imkânını elde tutacaklarını beyan buyurdular. Eğitimler kursuyla enstitümüz iki büyük şefimizin, ATATÜRK ile Millî Şefimizin bu yurda büyük hediyelerinden birini daha teşkil ederler. Bugün Maarif vekâletimizi idare eden kıymetli vekilimiz Hasan Âli Yücel bu iki müessesenin şubelerinin yurdun bir çok köşelerinde tesise bütün teşkilâtı ile çalışmaktadırlar.

Arkadaşlar. Yurdumuzun eğitimler teşkilâtının başladığı muhitlerine bakarsanız, buralarda büyük bir fark göreceksiniz. Birçok değişiklikler bulacaksınız. Eskiden köylerimiz ne halde idi

hep bilirsiniz evvelce köy denilince, toz ve toprak içinde insanların ikamet ettikleri saz, ağaç ve taştan kümecikler hatıra gelirdi. Bugün ise bu eğitmenlere kavuşan köylerde bu manzara görünmüyor. İçi temiz, dışı temizdir. Evvelce köyde yeşilli denilen şey yoktu, Bugün yem yeşil. Bu dört senede neleri var olmuş görüyoruz. Bu dört sene ne sihir-kâr günler imişki, bu güzellikleri ve varlıkları doğurmuş. Bu mazhariyetleri sayalım;

Tahsil çağındaki gençlerle köyün yaşlıları okuyup yazma öğrenmiş, artık her köylü mahsulünün, davarının, parasının hesabını kendi yapıyor. Temizlik nedir? sıhhat nedir? devlet nedir? millî varlık nedir? biliyor ve duyuyor. Bu işleri kim öğretti? köyü kim temizletti? bu işleri görmenin usulünü kim köylüye anlattı? Bütün köy eğitmenleri değilmi arkadaşlar? Şu bulunduğumuz sahaya bakınız. Biz geçen sene de bu vakitler buraya gelmiştik buralar, ormanla örtülü birer beyabandı, ıssızdı, in ve cin yoktu. bu seneki gelişimizde hayretle takdirle görüyoruz ki burada bir kalabalık, bir hareket var. temizlik var, yer yer binalar görünüyor, İçinde çalışan ve çabalayan bir varlık var. geçen sene bunlar yoktu, çünkü bu sene burada da diğer vilâyetlerimizde işe başlamış olan eğitmen kursları başlamış, bu gördüğümüz şeyle hep bu güzel teşebbüsün canlı ve kuvvetli tezahürleri.

Aziz arkadaşlar. Muhterem köylüler eğitmen ve enstitü yavruları. Ben bugüne o kadar mütehassirdim ve özliyendim. bu gün aranızda bulunmakla o kadar bahtiyarlık hissetmekteyimki: hayatımda hiç bir vakit böyle heyecanlı ve tatlı

bir gece geçirmedi.

Senelerdenberi bu güzel yerler bu ıssızlıktan nasıl kurtulacak? bütün endişem bu idi. Şu nurlu yuvanızın arkasını dayadığı şu kocaman harabeyi, eski perga harabelerini göz önüne getiriniz. Bunu yapanlara bu yurt ne feyizler bahşetmiş, ne kadar servet kazandırmış bu muazzam kâşaneler içinde ne kadar insanları mesut ve müreffeh yaşatmış bu topraklar.. Bu toprak yine o toprak. amma bugün üstünde oturanlarda o refah yok, o servet ellerinde yok.

Şu geniş ovalara, feyizli sahalara bakınız. Şu amfiteatriya, şu stada bakınız. üç veya dört senede bir toplanıp eserlerini, sanatlarını teşhir ettikleri bu yerlerde en güzel cins atlarını, hayvanlarını koşturdukları bu statda bugün bu koşular, bu sergiler niçin yapılamıyor? evet çünkü yok, sergiye konulacak eşyalarımız, koşuya çekilecek atlarımız yok. Bunlar neden olamıyor? sebebinin beraberce araştıralım.

Arkadaşlar göçen imparatorluğun son devirlerinde bu yurt okadar ihmal edildi, bu yurttaki okadar ihmal teessüs ettiki: ne bu yurttaki oturanlar, nede yurdu idare edenler birbirlerinden haberdar değildiler. Yurttaki oturan için için ağlıyor, ne yapıyoruz? nereye gidiyoruz. diyerek inliyor. Yurdu idare edenler son üçyüz sene içinde öyle bir hale gelmişlerdiki dedelerinin bütün dünyayı kendilerine selâm durdurduklarını dünyanın efendisi olduklarını unutmışlardı. Devleti idare için düşünecek baş yoktu. devlet idaresi öyle ellerde kalmıştıki, Türk milletini izmihilâle götürmek için her çareye baş vuruyorlar.

Ve her türlü ihaneti yapıyorlardı. Çünkü saraylara sokulmak ve sultanlığa kadar yükselmek fırsatını bulan ecnebi kadınları devlet reisinin yanında kendilerine aid casus şebekesini kurmuşlardı. Bunlar istediklerini Sadriâzam, istediklerini Ser asker olarak ordunun başına getiriyorlardı. Hunkâr kukla gibi bu ecnebi kadınların ellerinde oyuncak olmuştu. Bu şebeke Türk ırkından olanlara kabil ve mümkün olduğu kadar devlet idaresinde yer vermemeğe çalışıyor ve maksadına ermek için bu uzaklaştırmayı elzem görüyordu. Tarihimizin bu bahislerini çok esaslı tedkik etmenizi bilhassa sizlerden rica ederim.

Türk milletini yarına hazırlıyacak olan eğitimciler, ve köy enstitüsünün aziz yavruları.

Bir millet için en büyük felâket kendi idaresinin kendi elinden çıkmasıdır. Kendi elinde olmamasıdır. Başkasına güvenerek ve başkasına kendini idare ettirerek devlet kurmak kadar neticesi sakat bir şey yoktur. Bir devlet ancak millet esası üzerine kurulabilir. ve ancak bir devlet o milletin kudret ve kuvvetiyle yaşar, muhafaza edilir. Osmanlı devletinin son üç asırda tamamen gayri millî idarelerle idare eden insanların eline yıkılıp gittiğini görmekteyiz. Bugün bu yurdu onlardan miras aldık. Ancak o geniş yurdun bu kadarcık bir parçasını ellerinden kurtarabildik. Büyük imparatorluğu param parça ederek bin bir düşmanın eline geçmesine sebep oldular. Bir kere düşünelim. Üç asır evvel devlet hudutlarımız nerede idi. nereye çekildik?.. O zamanki Türk yurdu üzerinde bu gün kurulan devletlerin adetlerine bakınız?. Balkanlarda, Akde-

niz, Karadeniz ve kızıldeniz sahillerinde Avrupada, Afrikada ve Asyada bu devletten kaç taç geydirildi ve kaç devlet kuruldu?.. Bunlar hep bu yurt idaresinin bu yurttan olmayanların yurda mu-sallat olmalarından ileri gelmiştir.

Cumhuriyet kurulduktan sonra tek çare kalmıştı arkadaşlar. oda Türk milletinin kendi kendini idare etmesi, yurduna ve kendine sahip olması.. Devletimizin esas yasası olan Teşkilâtı esasiye kanununun başındaki maddeleri okursanız bizlere bu hususta nekadar kıskanç olmamız icabettiğini emreden hükümlerle dolu olduğunu görürüz. (Hakimiyet bilâkaydü şart milletindir) maddesi işte bu acı hadiseleri kökünden kesip atmak için konulan hükümlerin başında gelir.

Aziz yavrular. Bugün devletin en yüksek makamında bulunan Cumhur reisimizle vekilleriniz hergün aranızda iseler, bu ancak bu yurdun kurtulması için bundan başka çare kalmadığına kanaat etmelerindedir. Milletine istinad eden hükümet böyle yapar, senin yanına gelmiyen devlet adamları senin hesabına milleti idare etmiyor demektir..

Aziz hemşehrilerim. Eğitimci yurdu kurtarmak için köylere piştar olarak gidiyorsa onları takip edecek olan köy enstitüsünün genç yavruları da eğitimci ağabeylerinin köylerde kendilerinden önce hazırladıkları sahaları bu yurt için cennet yapacak kıymetli birer eleman olacaklardır. Onlardan dileğimiz, ümidimiz budur. Bu candan dileği tahakkuk ettireceklerine de inancımız vardır. Çünkü köy kurtulmayınca bu devlet kendini koruyamayacaktır. Köy refaha ermedikçe bu devlet kuvvetli olmayacaktır.

tır. Onu mükemmel bir hale getirecek-
sinki, bugünkü dünyanın azgın milletleri
ile boy ölçüşebilsin.

Arkadaşlar. Cümhuriyetin millete,
memlekete büyük hizmetleri sayılamıya-
cak kadar çoktur. Şuna emin olalım
ve inanalımki: Cümhuriyetin feyiz ve-
ren eserlerinin başında köy eğitmenleri
kursları ile köy enstitüleri gelecektir.
Yakın tarihte göreceksinizki, köy bun-
ların birkaç senelik mesaisi sayesinde
birdenbire çehresini değiştirecek, aziz
arkadaşlar bu yurt o kadar feyizlidirki,
üzerinde senelerce değil, günlerce çalış-
mak bile çehresini değiştirmeye kâfi ge-
lir.. Arkadaşlarım, Köy dirilmez, sıhhi
bakımdan düzelmezse yurdumuzun yüzü
gülmez, Vatan kurtulmuştur İstiklâline
kavuşmuştur, yalnız bunlara sahip ol-
mak bu günkü dünyanın haris milletleri
karşısında kâfi değildir. Çoğalmak, mü-
reffeh olmak, kuvvetli bulunmak ta lâ-
zımdır. Senelerdenberi nüfusumuzu ar-
tırmak için çalışıyoruz. birçok yerlerde
epayce farkla artışlar var. İçinde bulun-
duğumuz sahada aziz eğitmenler ve
küçük yavrular nüfusumuzda artma
yoktur. Niçin artmıyor? şunun için art-
mıyor. Köy yok evler dağınık, toplu
köyümüz yok. Topluluk olmayınca ma-
arif, servet, sıhhat te köye yiremiyor. şu
halde artma sebeplerimiz yok demektir.
Doğan çocuklarımızın yüzde seksenini
belki gaybediyoruz? büyüyenleri de has-
tastalıklarla mücadele ediyor görüyoruz.
niçin? çünkü oturduğu köy, köy değil,
yattığı ev, ev değil.. serveti ise kendini
tedaviye, kâfi değil..

Manavgat kazası hududundan başla-
yarak Antalyanın garlindeki Bey dağ-
larına kadar uzayan hudut içinde vakti-

le bugünkü ilimler yok iken sıhhat şart-
ları daha çok geri iken beş milyona
yakın bir nüfusun bu sahalarda müref-
feh olarak yaşadıklarını, bıraktıkları
şehir harabelerini tedkik eden eski
eserler âlimleri bize bildirmektedirler.
O zaman buralarda beş milyon nüfus
varmış, acaba şimdi ne kadar var? bugün-
kü kadar refah ve artım imkânları mev-
cüt olmayan devirlerde beş milyonu bes-
liyen bu yerlerde bugün hicabla söyli-
yorumki, yalnız yüz bin nüfusumuz var.
Bu halimize ağlamanak katilmi? Bu
sözlerimle sizi teessüre sevk etmek iste-
miyorum. Yurdumuzun ne kadar verimli
bir yurt parçası olduğuna dikkat ve
alâkanızı çekmek istiyorum.. Şu halde
bugün ilim devrindeyiz, teknik devrin-
deyiz o devirlerden daha fazla refah
şartları içinde niçin bugün o nüfusun
yarısı olmasın?.

Toprağı ihmâl etmişiz, vaktiyle o
beş milyona refah veren toprak yine
aynı refahı ve serveti vermiye âmade
önümüzde serilmiş duruyor.

Bugünkü nüfussuzluğumuzu ve hara-
biyi imperatorluğun yukarıda söylediği-
miz üç asır süren ihmâl ve idaresizliği
doğurmuş ise de üzerinde bulunduğumuz
yurt parçasında uzun zaman devam eden
göçebelik âdetinin de bu işte âmil ol-
duğunu göz önünde tutmak lâzımgelir.

Aziz yavrular. Tarihi tedkik ederse-
niz göreceksinizki bu yurt vaktiyle dün-
yanın en iyi atlarını, sığırlarını yetişt-
irmiş, yine bu yurt en güzel bir servet
kaynağı olan zeytinin ana vatanı imiş.
Bugün ise bunlardan hiç bir eser yok.
At cinslerimiz bozulmuş, tereddi etmiş,
ne iyi cins at var, ne de zeytin. Yalnız
zeytin dağlarımızda yabanî olarak kalış.

Neticeyi dağınkılığa getireceğiz arkadaşlar. Bu devir artık deve devri değil?. Çölden gelen deve yine çöle gitsin.. O çoktan geçti. bugünkü devletler, ve milletler, karada, denizde işlerini bitirmişler, gök yüzüne çıkmışlar, artık motör devrindeyiz, göçebelik devrinde değil, karar, kökleşme ve yerleşme devrindeyiz..

Bugün Cümhuriyet idaremiz burada enstitüyü kurarken görüyorsunuz yanı başında da sıcak iklim nebatları istasyonunun, ötede narenciye istasyonunun, ipekçilik mektebini açıyor. Zeytincilik mıntaka teşkilâtını yapıyor. Halkı uyardırmak, ona dünyanı iklimimize uygun iklimlerinde modern ve feyizli çalışmalarını öğretmek, göstermek istiyor.

Arkadaşlar; biz çok tecrübe ettik. Sözle, nasihatle iş yürümiyor. Millet gözü ile görürse öyle inanıyor ve kanıyor. İşte bu istasyonlar, bu işleri gözle gösterecek, ameliyatıyla, neticeleri ile bize anlatacak, birlikte tarlayı hazırlıyacak, ekecek, köylünün yardımına koşacak, aşısını vasmağı öğretecek, hayvanını ıslah edecek.. Size tebşir edebilirim, Ziraat vekilimiz bu sene de burada bir inek-hane açıyor. Bu inekhane ile yozan sığır cinsini ıslah edeceğiz. Açılacak inek-haneye, bu istasyonlara hepiniz çok yakından alâkadar olunuz. Sizler hepiniz bu iklimin çocuklarıdır. Hep bu

ihtiyacın içinde ve peşindesiniz. Bu müesseselerde iklimin hususiyetlerini ve nebatlarını göreceksiniz. Hocalarınızın verdiği dersler ve bu görgülerinizle köylerinizi şenlendireceksiniz..

Aziz Eğitimciler, Yavrular.. Türk milleti dünyanın en üstün bir milletidir. Bu gün bütün gayretlerimizin, çalışmalarımızın gayesi, Türk milletini feylen de bütün dünya milletlerinin içinde en üstün bir hale getirmektir. Geceyi gündüze katarak, el birliği yaparak, devlet halk, parti ve bütün teşkilâtımız hep bu gayeye doğru yollanmıştır. Bunun için hep çalışma seferberliği yaptık.. Aranızda her zaman bizleri göreceksiniz. Her zaman biz sizi sık sık arayacağız, sizinle dertleşip konuşacağız.

Reisi Cümhurumuz da sizin yanınıza gelip sizi, mesainizi görüp tetkik edecektir. Atılan bu güzel adımları, bu canlı muvaffakiyetlerinizi görerek tebrik edeceklerdir. Ben sizleri bütün gönlümle tebrik ederim. Yarın için yurdumuz için iyi hazırlanınız. Allah sizleri Türk yurduna, bağışlasın. Sizlere kuvvet, gayret versin.

İş okadrr zor değildir. Hastalığın devası bulunmuş, Köye girmenin anahtarı ele geçirilmiştir. Sizler bu işin fatihi olacaksınız. Hepinizi kutlular, saadetler dilerim Aziz arkadaşlar...

DİL BAYRAMI

26 / 10 / 940 Çarşamba günü Antalya Halkevi salonunda DİL BAYRAMINI coşkun tezahüratla kutulmuşlardır. Bu merasime İstiklâl marşının dinlenmesile başlanmış, Dil-edebiyat kolu başkanı Cemal Gültekinin veciz bir açış nutkunu müteakip Lise edebiyat öğretmeni Reşat Oğuz aşağıdaki sözlerle dil inkilâbının kıymet ve manasını anlatmıştır,

Saygı değer Büyükler

Aziz Antalyalılar, muhterem arkadaşla.

Dil bayramı bugün yurdun her köşesinde törenle kutulmaktadır. Türk dilini istiklâline kavuşturma yolunda bütün memleket bilginlerini çatışı altına toplayan türk dili kurultayı sekiz yıl evvel bugün yani 1932 yılının 26 Eylülünde açılmıştı

Türk dilinin yabancı tesirlerden kurtarılacak engin ve zengin kaynaklarına sahip kılmak yolunda atılan bu adımın büyük bir anlam ve önem ifade etmesi, kurultayın açılışı tarihinin bayram olarak anılması ve kutulması keyfiyetini doğurmuştur. Bayramınız kutlu olsun.

Dil bayramının önem ve şümülünü vilâyetimizin çalışkan maarif müdürü Cemal Gültekin açık bir ifade ile anlattılar.

Bende sizlere dilimizin mazide geçirdiği safahatı ve dilimizi özleştirme hareketinin tarihçesile dil devriminin dilimize kazandırdığı yenilikleri kısaca arzedeceğim.

Türk milletinin övünç ve gururla

anılabilecek bir tarihi vardır.

Orta asyanın bağrında yüksek bir medeniyet kuran Türkün tarihi, tarihten önceki zamanların karanlıklarına doğru uzanmaktadır.

İklim şartlarının doğurduğu zaruretlerle orta asyada dünyanın dört tarafına akın eden Türk, elindeki medeniyet meş'alesini zaferlerinin üstünde gözleri kemaştıran bir bayrak yapmasını bilmiştir.

Böyle bir milletin sahip olduğu dilin ruhu gibi engin, medeniyeti gibi zengin olması pek tabiidir. Çünkü medeniyetin geniş bir kültüre, kültüre de esgia bir dile dayandığı inkâr götürmez bir gerçekliktir.

Türk dünyası, varlığının geniş imkânlarıyla tufanlaşmış bir uğultu halinde islâmiyet camiasına girerken asıl yaradılışının iktizası kendisini bol bir cömertlikle çöl rüzgârının alevine kapmış bulunuyordu. Bu hareket neticesi din dili olarak arapça, şiir dili olarak da acemce Türk dilini istilâ etmişti.

Selçukiler zamanından başlayarak son zamanlara kadar devam eden bu istilâ hareketi ancak Arapça ve Acemce tahsil görenlerin anlayabildiği bir dille, bu istilâyâ kulağını ve ruhunu kapayan ve kendi dilinin özlülüğü içinde elemelerini ve hicranlarını terennüm eden halkın kullandığı bir dilin, dolayısıyla iki taraflı bir edebiyatın doğmasına sebēbiyet vermiştir.

Birine: bir zümreye hitap etmesi hasebile divan, diğerine de halkı ken-

disine muhatap edinmesi dolayısıyla halk edebiyatı denilmektedir. Birinde Türkçe; arapça, acemce kelimelerin baskısı altında ter dökmekte, diğerinde ise, yani halk edebiyatında Türk ruhunun safiyet ve şiriyeti şakımadır. Birinde yazı kaidelerinin dar çerçevesi içinde sıkışmış şairler, diğerinde samimiyetin enginliğinde kanat çırpın ruhlardır. Birinde kaside yazarak padişaktan ihsan koparmanın yaltaklığı diğerinde padişahın zulmüne kafa tutmanın kabadayılığı vardır.

Meselâ eivan şairi Fehim kadimin şu:

*Bir hayat için kaza bilmen ne naz eyler bana
Ben şahidi gamzeyim İsa niyaz eyler bana
Bitekellüf mahremi halvetsarayı gamzeyim
Çeşmi şuhu dilberan ifşayı naz eyler bana
İstemez kâlâyı hüsnü ola taracı niyaz
Perdei çeşmin anıçün nimbaz eyler bana
Sengi miyarı cünunüm ben ki sarrafı hiret
Feyzi temyizimle arzı imtiyaz eyler bana
Şahu istiğna sipahım ben Fehima çerhi dun
Havfile bin türlü vaz'ı dilnüvaz eyler bana*

Şiirinde arapça acemce kelimelerin tazyikinde olan türkçe, Erzurumlu Emrahın sevgilisine söylediği şu koşmada bakın nasıl ışıklanıyor:

*Sabahtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmur musun? dedi ki yok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır? dedi ki yok yok*

*Dedim inci nedir? dedi dişimdir
Dedim kalem nedir? dedi kaşımdır
Dedim on beş nedir? dedi yaşımdır
Dedim daha var mı? dedi ki yok yok...*

*Dedim Erzurum nedir? dedi ilimdir
Dedim gider misin? dedi yolumdur
Dedim Emrah nedir? dedi kulumdur
Dedim satar mısın? söyledi yok yok*

Divan Şairi:

*Nuri şem.i badeye miratı cam ettin beni
Kalmadı noksanım ey meh ru tamam ettin beni
Tohmu duzahtır şirarı eşkim ol gülşende kim
Sen harabı cilvei berki hiram ettin beni*

diye şiir yazıyor, Halk şairi de millet ve memlekete fenalık edenlere duyduğu öfkeyi ve devrin perişanlığını öz dilile şöyle haykırıyor:

*Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arayor
Deva belli değil dert belli değil*

*Fark eyledik ahir vaktin yettiğün
Merhamet çekilip göğe gittiğün
Gücü yeten soyar gücü yettiğün
Papak belli değil kürt belli değil*

*Adalet kalmadı hep zulüm doldu
Geçti şu baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acaip oldu
Koyun belli değil kurt belli değil*

Halkın içinden yetişmiş olan şair dertlerinin bahtinden şikâyet eden şu şiiri de dil bakımından olduğu kadar duygu bakımından da oldukça güzeldir:

*Girdabı mihnette kapandın kaldın
Vermedin bir yandan ses kara bahtım
Anladım gafilsin uykuya daldın
Deli poyraz gibi es kara bahtım*

*Âlemde bir candan korkulmaz iken,
Pençenden kimseler kurtulmaz iken
Arslana kaplana yırtılmaz iken.
Dedirdin tilkiye (pes) kara bahtım*

*Dertliya çıkar mı bu işin ucu
Şimdi farkedem yok altını, tuncu
Evvvel beyenmezdim mesti pabucu
Verdirdin çarığa mes kara bahtım*

Türkçemizde bu dil ikiliğinin son zamanlara kadar devam ettiğini görüyoruz.

Yüksek malumunuzdur ki dilde mevcut olan ikilik duyguda da ikilik yaratır. Böyle bir hal ise bir milletin hayatı için daima tehlike taşır.

Atatürk şöyle buyurmuştu:

(Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması, millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir, yeterki bu dil şuurla işlensin ülkesini yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.)

Türk dilinin yabancı dillerin boyunduruğunda kurtarılma hareketinin tam bir şuurla faaliyete geçmesi Atatürkün dehasından ve idaresinden bız almak suretile olmuştur. Gerçi tarihte Türk dilinin temizlenmesi ve halka doğru inmesi yolunda bazı hareketler vardır. Bu vaziyet bilhassa tanzimat- tan sonra az çok metotlu bir şekilde kendini göstermiştir. Şinasi, Ziya paşa, Namık Kemal, Ahmet vefik paşa, Ahmet Mithat efendi, Muallî Naci, Şemseddin Sami, Necip Asım, Velet Çelebi, Ahmet Hikmet bey gibi şahsiyetler bu yolda çalışmış büyüklerimizdir.

Meşrutiyetten sonra Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve arkadaşlarında dili halka doğru götürmek ve terkipsiz yazı yazmak hareketini görüyoruz. Lâkin hiçbir hareket hiç bir teşebbüs

cümhuriyet devrinin dilciliği kadar ruhları bu ülkü ile aşılammamış ve verimli olamamıştır. Çünkü mazide ele alınan dilcilik yalnız düşünce ve yazı olarak kalmıştı. Cümhuriyet devrinin dilciliği ise bir millet ve devrim mes'elesi halinde bayraklaşmıştır. Çünkü bu davanın başında Türk tarihinin olduğu kadar, dünya tarihinin de şerefi olan Atatürk vardı.

Dil mes'elesi Atatürkün 9 - Ağustos - 1928 de yeni Türk alfabesi hakkında söylediği nutukla başlamıştır.

Milletinin yüksek kabiliyet ve kudretini dilinde de gören Atatürk Türk dilini kendi yüksek ifadelerile (bu günkü ve yarınki en güzel medeniyeti kemalile kavrayabilecek şiveli ve ahenk- li bir ifade vasıtası haline getirmek) prensibini bir millet davası halinde bütün ruhlara aşılammış bulunuyordu.

Atatürk bu imanla 1929 yılında dil encümeninin kurulmasına yardım ettikleri gibi, 12 Temmuz - 1932 yılında dil kurumunu yaratmak suretile de Türk dilini istiklâline, millî kaynaklarına götürmek ve dünya dilleri üzerindeki ana rolünün vafını tesbit etmek amacını büyük bir ilim mes'elesi halinde araştırma imkânlarını ortaya koymuşlardır.

Onun bütün Türklüğün yüreğini yakan ölümü devrim işlerinin büyük bir hızla devamını nasıl bozmadıysa, onun kurduğu Türk dili çalışmaları da millî Şef İnönünün yüksek koruyucu

genel başkanlığı altında aynı hız ve inanla devam etmektedir.

Türk dili çalışmalarının başlıca iki hedefi vardır.

1 — Yazı dilimizi temizleyerek konuşma diline elden geldiği kadar yaklaştırmak

2 — Türk dilini kendi varlığı içinde ve başka diller ile olan ilgisi bakımından incelemek.

Dil kurumunun şuurlu ve sistemli çalışması sayesinde her iki yol üzerinde büyük adımlar atılmış Türk dilinin gerek temizlenmesi gerek konuşma diline yaklaşması ve gerek dünya dilleri karşısındaki mevkii ve rolü üzerinde büyük ilerilikler kaydedilmiştir.

Dilimizin yapısına uymayan yabancı gramer kuralları ve Türkçe karşılıkları bulunan kelimelere yol verilmiş ve dilimizin söz türetme kabiliyeti içinde yeni kelimelerin geçimi temin edilmiştir.

İlk ve orta öğretim dersleri terimlerinin Türkçeleştirilmiş olması da ayrıca anmağa değer ve bir yeniliktir. Dilimizin başka dillerle olan ilgisi üzerinde yapılan çalışmalarda büyük sonuçlar vermektedir.

Bu çalışmalar Türk dilinin dünya kültür dillerine tarihten önce ana kaynaklık ettiği hakikatını buldurmuş ve bu buluşa en büyük türk dehasının ortaya koyduğu Türk Dil Teorisi de

yardımlı etmekte bulunmuştur.

Türk dili üzerine gerek başka türk lehçelerinden gerek diğer dillerden terceme edilen kitaplar da dil çalışmalarının büyük bir hızla ilerlediğini göstermesi bakımından göğsü kabartacak bir durumdadır.

Sözlerime son vermeden önce küçük bir noktaya ilişmek isterim;

Mazinin mirası olan Arapça, Acemce karşılığı sözlerden ve okunmaz ibarelerden kurtulmağa çalıştığımız bu devrin günlerinde, bazı kimselerin söz arasında, yazıda türkçe karşılıkları bulunduğu halde, sırf üstünlük ve gösteriş gibi zayıf düşüncelere kapılarak Fransızca, İngilizce, Almanca gibi yabancı dillerden kelimeler kullanmakta olduğunu görüyoruz. Bu hareketi Atatürk'ün yüksek eserine karşı saygısızlık dil devrimine karşı aykırılık saymak yanlış olmaz sanırım.

Bir dil bilginimiz [Dili kurtarmak her türkün hiç olmazsa "ortayazı" dilini anlayabilecek kadar öz türk sözlerinin yazıda kullanılması ile olur] demektir.

Biraz önce arzettiğim şekilde tohafliklara sapanlara karşı söylenecek söz ancak şu olabilir.

*Arapça isteyen urbana gitsin,
Acemce isteyen İrana gitsin,
Frenkler frengistana gitsin,
Ki biz Türküz bize türkî gerektir.*

Senin dilinle sana, Şairim!..

KARACA OĞLAN İÇİN

Yazan : Şaban Tüzün

Yıllardır gönün, sevda peşinde,
Baykuşlar öten, bağa dönmüşsün!..
İçinden yanmış, erimişsin de;
Yangını sönmez dağa, dönmüşsün!..

★

Dilden düşmiyen "Türkü,, n nerede?
Açmadan solan güle, dönmüşsün!..
"Zeyneb,, ararken: dağda, derede;
Adı "Ayşolan,, (1) güle, dönmüşsün!...

★

Bir anda, "Ayşe,, dilinde gezmiş,
Coşkun "Koşma,, nla sele, dönmüşsün!..
Gönlün: soradan, ondan da bezmiş;
Kâlblerde esen yele, dönmüşsün!..

★

"Emine,, , "Hörü,, , "Karakız,, ların,
Aşkıyla bir an; gence, dönmüşsün!..
En son, yanına yatınca, yar'ın:
Coşacak yerde nice, sönmüşsün!..

★

Bir Bülbülsün ki: kalbler, bağların;
Aşırlar; geçer, geçmez; baharın!..
Türklüğün gönlü; senis, mezarın:
Sen; içten doğmuş, içe, dönmüşsün!..

(1) Ayşolan - Ayşe olan

BİLMECELER

Toplayan :
Akseki, Çimi köyü Öğretmeni

Gök başının gâvırı (kâfiri)
Kulağını çekersem bağırı.

(Tüfenk)

Bir sergim var akşam serer, sabah dererim.

(Yıldızlar)

Han kaptısından sığmaz
Fındık kabuğuna sığar.

(Han - Fındık)

Ezan okur namaz kılmaz.

(Horoz)

Yedi delikli bir tokmak
Bunu bilmiyen ahmak.

(Kafa)

Melemez mülemez,
Ocak başına gelemmez.

(Buz)

Bir kutum var, içinde iki türlü otum var.

(Yumurta)

Büyük Baş, içi boş
Tut kulağından çifte koş.

(Anormallik)

Bir dağım var bir tarafına kar
Bir tarafına tolu yağar.

Pamuğun çekirdeğini ayıran âlet (çıkırık)

Tarlası ak, tohumu kara.

(Yazı)

Avrupada yok, Asyada yok.

Amerikada bir, Türkiyede üç tane.

(Nokta)

Antalya Meb'usları ile Bir gün

YAZAN : RIZA ERDEM
29 / Eylül / 1940

Güzel bir tesadüf bana Antalyanın Aksu nahiyesinde tesis edilmiş Eğitim kursu ile köy enstitüsünü ziyaret imkânını verdi. Antalyanın kıymetli meb'uslarının bu teşkilâtı yakından tetkik etmek üzere sayın vali Hâşim Işcan ve bazı daire müdürleri refakati ile yaptıkları bu seyahatte, değerli meb'us Rasih Kaplan otomobillerinde beni de götürmek lütufkârlığında bulundular.

Öğleyi, meb'uslarını dumanlar köyüne davet eden çiftçi Cafer ağanın evinde geçirdik. Bu çalışkan çiftçinin yemek sonunda, davetini kabul edip sofrasını şereflendiren vilâyet meb'uslarına ve valisine hitap söylevi cidden güzeldi. Arazi vermek, Kanal açmak ve her türlü ihtiyaçlarını düşünmek ve temin etmek hususunda hükûmetin kendilerine gösterdiği alâka ve şefkatten derin memnuniyet ve şükran duygularını taşıyan sözleri, Rasih Kaplanı mütehassis etti. Rasih Kaplan: Cumhuriyet hükûmetinin köylü ile ve köylü dertleri ile çok yakından alâkadar bulunduğunu, çalışkan ve duygulu Türk köylüsünün çalışmasına ve refahına hükûmetin elinden gelen her türlü muaveneti esirgemediğini ve esirgemeyeceğini ve karşılaştıkları herhangi bir müşkül karşısında onları çok candan bir alâka ile düşünen ve

gören valilerine başvurmalarını tavsiye ve Cafer ağanın müsafirseverliğine teşekkür eylemiştir.

Vilâyetimize geldiği gündenberi her türlü ihtiyaçlara cevap vermekte gecikmiyen sayın vali, bu gelişten istifade ederek hemen köyün Cumhuriyet meydanına kadar giderek yapılacak köy mektebinin yerini tesbit etti. Burada bir eğitimli köy mektebi kurmak esası üzerinde tedbir aldı. Köyü ziyaretten faydalanan köylülerin valilerine, meb'uslarına, Cumhuriyet hükûmetine şükranları bu vesile ile bir kat daha arttı.

Dumanlardan avdette Ziraat Vekâletinin Aksuda açtığı (sıcak iklim nebatları İstasyonu) na uğradık. Antalya ikliminin hususiyetlerini tetkik ederek çiftçiyi modern ziraate teşvik için açılmış olan bu güzel istasyonda: müdürü Rahmi, İstasyonun üç senelik çalışma ve randmanı hakkında izahat verdi.

Yetiştirdikleri çeltik, Susam, Tütün, ve jüt mahsulleri üzerinde Vali ve meb'uslar tetkiklerde bulundular.

Meb'usları ile konuşmak, dertleşmek üzere toplanmış Aksu nahiye merkezinds geniş bir köylü kalabalığı ile karşılaştık. Köy Kahvesinin önündeki meydan civar köylerden gelmiş köylülerle dolu idi. Burada halk hü

kümetinin çok canlı ve heyecanlı tezahürleri ile karşılaştık. Toplanan köylüler meb'uslarının ve valilerinin etrafına hemen bir halka teşkil ediverdiler. Onlar meb'uslarından neler sormiyorlardı? Köylerin, hallerini dertlerini yakından bilen Rasih Kaplan ve Dr. Münür Soykam ile belki bir saattan fazla konuştular.

Muhitin her köşesini iyice bilen bu iki meb'us, köy muhtarlarını uzun uzun dinlediler. Sayın Valimiz Haşim İşcan, Vilâyetimize yeni şeref verdiği için kendisini köylülerden tanımayanlar vardı. Bu toplantı iyi bir vesile oldu. Valileri ile, meb'usları ile konuşmak fırsatını bulan köylüler, bilhassa köylerinin dağınıklığı üzerinde durarak bu dağınıklığa bir çare bulmalarını dilediler. Bu arada Murtina köyünden bir vatandaşın izahatı dikkate şayan-
dı. Bu köyün hemen hemen yirmi kilometre bir sahaya dağılmış olduğu izah edildi. Bu yüzden Umumî harpte çekilen ıztıraplar anlatıldı. Mektep ve diğer Cümhuriyet nimetlerinden istifade edememelerine bu dağınıklığın mühim âmil olduğu ileri sürüldü. Valimizle meb'usumuz Rasih Kaplan bilhassa bu köye kadar gelerek bu işi tetkik edeceklerini vadettiler.

Sayın vali köylülerle o derece samimî, ve candan bir alâka ile konuşuyordu ki: içimden, işte dedim, halk cümhuriyetinin ideal, halkçı valisi böyle olur. Eski valileri düşünüyorum. da ne idi o mütaazzım adamlar yanlarına ancak el pençe divan durmak ve yalnız onun emirlerini dinlemek

için müthiş bir korku ve heyecan içinde girilebilirdi. Vali ancak makamında oturur. Yalnız vilâyetin eşraf ve ayarıyla konuşur, zavallı köylü valiyi belki tesadüf ederse bir merasimde sırmalı elbiseleri içinde karşıdan görebilirdi. Köylünün derdine, ıztırabına ortak olmak, onunla bir arkadaş gibi teklifsiz konuşmak, işini, mahsulünü, kazancını, müşkülünü sorup başın sıkılırsa bana gel, anlat diyen bir vali, köylünün gönlünü fethetmez mi? Kendilerile bu kadar yakından alâkalanan valinin köylü, hangi emrini yapmakta tereddüd eder? .

Otomobillerimizle Eğitim kursuna gidiyoruz. Eski (Perga) murtuna harabelerine giden dağ kenarındaki gebiz yolundan geçiyoruz. Daha Lu-
raya gelmeden solda temiz bir saha üzerinde köy enstitüsünün mu akkat yapılmış binalarını gördük. Dağı dolaşınca önümüzde perga harabelerinin kurulduğu zengin, geniş ova açılıyor. Karşıda görünen sırtlardan başlayarak bütün ovaya yayılmış harabenin enkazı üzerinde stad, ve amfiteatr insanın hayran bakışlarını çekiyor.

İhtiyar tarihin göksünde göçmüş, dişleri dökülmüş, bir kadit gibi görünen bu kurunn ulâ şehrinin bu günkü manzarası o kadar hazinki...

Sayın müze müdürü Fikri Erten perganın tarihî durumu hakkında izahat verdi. Bu stadda vaktiyle mühim koşular yapılmış. Bu amfiteatru onbinlerce kişinin temsil ihtiyacını tat-

min edermiş. Her üç veya dört senede de muazzam sergiler kurularak muhittin sanat eserleri ve ticaret eşyaları burada teşhir edilirmiş.. Bugün ne kadar harap ve perişan.. Eğitim kursu bu harabelerin kenarında bu derin sessizliği yırtan bir varlık halinde bu harabeye adeta can vermiş...

Muntazam giyinmiş öğretmenlerin önünden geçerek yedikleri, yattıkları ve okudukları yerleri gezdik. Hepsi muntazam ve temiz. Gördüğümüz her yerde dikkatli bir ihtimamın, ciddi bir çalışmanın izleri var. Harabeler ve eğitim kursunun binaları gezildikten sonra köy enstitüsünün otağına döndük. Enstitünün sayın müdürü Talât Ersoy ve müfettiş Tahsin Özdemir ve yardımcı müfettiş ve muallim arkadaşları mektepçilere has bir samimiyetle Vali, MEB'uslar ve arkadaşlarını karşıladılar. Müesseselerini gezdirdiler. Burada bilgi, sanat ve ziraat el ele vermiş, bir tarafta sanat bir tarafta çiftçilik enstitü yavrularının çalıştıkları tezgâhlarından çıkmış bezler ne güzel intizamla dokunmuş.. Enstitü kurulduğu tarih yurdunda tarih araştırmalarını da ihmal etmemiş. Havlusu ortasına getirip tesbit ettikleri yalnız kapığı biraz zedelenmiş bir lahd bu hususta da çalıştıklarının güzel bir misali.. Kadim bir hükümdar mezarı olduğu üzerindeki kıymet i tezyinattan anlaşılın bu lahd denilebilirki: Antalya havalisinde ele geçirilebilen lahdlerin en sağlamı ve itina ile çıkarılanıdır.

Köy Enstitüsünün sevimli yavrularının pervane oldukları samimi bir

sofrada yemeğimizi yedikten sonra yine öğretmen yuvasına döndük. Gelişimiz, öğretmenlerin haftalık müsamerelerinden birisine tesadüf etmiş, bizi köy müsamesesine çağırdılar.

Fundalık, dikenli bir dağın yamacında yapılmış bir düzlükte etrafı sazdan örülmüş bir sahne. sazın, kamışın burada olduğu kadar orjinal bir sahne çevresi ve dekoru olabileceğini ummamış ve görmemiştim.. Eğitimcilerin bir ağızdan söyledikleri İstiklâl marşı ile müsamere açıldı. Bir öğretmen söz söyledi. Kısa güzel mevzularla hazırlanmış program başladı. Feyzullah Sacid'in (Sorun bizi tarihten, Sorun bizi neler der?) manzumesini bir öğretmen okurken, bu hitabe: Tarihin derin uykusuna dalmış karşiki harabelerden, kadim medeniyet sahalarından Türkün şehametini tekrarlayan akisler geliyordu. Bir an için içimde sonsuz bir gurur ve azamet ufku açıldı. Gönüm ve ruhum büyük ırkımın, tarih yapan, devirler açan asil soyumun şanlı tarih semasında kanatlandı ve uçtu.

Eğitmenler bu hafta ne güzel bir mevzu seçmişlerdi. Türk köylüsünün duygusuna ve hassasiyet ve yurt sevgisine başlı başına misal olacak bir konu.

Köye bir memur sıfatıyla gelen bir casus, köy muhtarının, köy eğitimcinin gözünden kaçmıyor, yabancı hali, vaziyeti, konuşması, defteri bunları kuşkulandırıyor. Atik, tetik duygulu köylüler bu vatan haini, satılmış nahiye müdürüne telefonla haber vererek yakalıyorlar...

Her hafta temsil edilen bu piyesler eğitim kursu hocaları ve bir kısım eğitimler tarafından yazılmaktadır. Dünün hadiselerine pek uygun olarak ve yakın radyo haberlerinden de mülhem olarak yazılmış bu haftaki temsil, dinleyenleri pek mütehassis etti. Eğitimler programının sonuna millî oyunlar da koymuşlardı. Teke havalisinin karakteristik zeybek oyunlarını asil tavurlarla gösterdiler. Bu canlı, muvaffak köy eğitimci müsameresi mebus Rasih Kaplanı çok heyecanlandırmıştı. Sayın Kaplanın burada en güzel ve kıymetli hitabelerinden birisini dinledik. O bu canlılıktan, bu köy eğitimci müsamere gecesinden pek mütehassis olmuştu. Sözlerinin arasında

şöyle diyordu: arkadaşlar, ben bu güne, o kadar mütehassirdim ki, bu gece hayatımda yaşadığım mes'ud ve heyecanlı günlerin en başında gelir.. ve hitabesini şu cümlelerle bitirdi: yurdu kurtaracak köydür. Köylüdür, hastalığın devası bulunmuş, köye girmenin anahtarı ele geçirilmiştir. Eğitimci bu işin fatihi olacaktır..

Müsamere sonunda sayın vali ve mebuslar Maarif müdürünü, köy enstitü ve eğitim kursu müdürünü ve arkadaşlarını hararetle tebrik ettiler. Otomobilimiz bizi Antalyaya getirirken içimizde, geçirdiğimiz bu tatlı ve heyecanlı günün yarattığı sevinç ve millî gurur göğüslerimizi dolduruyordu.

Vaer Adasındaki Karabataklar

Yazan : JONAS LIE

Çeviren : Osman Bahadırlioğlu

Norveç açıklarında yabanî kuşların ziyaretgâhı olan Vaer adında küçük bir ada vardır. Burada deniz daima çılgındır. Kabaran deniz adanın etrafını köpükten bir kemer gibi kuşatır. Bazan, adayı yutuvereceği sanılan muazzam girdaplar adanın etrafında ağız açarlar. Bazan da, adayı bir tosta sırt üstü yere serecek hissini veren büyük dalgalar adaya saldırırlar.

Berrak yaz günleri, adanın hemen yanında, büyük bir altın halkaya benzeyen bir şey köpükler arasından parıldar. O civarda oturanlar, bunun, eski zaman korsanları tarafından bırakılmış bir hazine olduğunu tahayyül edegelmişlerdir. Açık havalarda, gurup zamanları, orada, kış tarafından kulesi olan bir gemi göze çarpar. Fırtınalı bir havada büyük ve köpüklü dalga silindirleri arasında ağır ağır ilerleyormuş hissini verecek bir şekilde denizin dibinde yatmaktadır. Havalarda daha berrak ve sakin olduğu zaman, onun yanında bir de eski moda kadirga belirir.

Adanın kayalıkları üstünde karabataklar uzun ve siyah bir çizgi halinde dizilerek avlarını beklerler. Bunların zaman zaman denize dalıp camgöz balıkları yakalıyarak; iğri, büyük ve kuvvetli gagaları altındaki torbalarına indirdikleri görülür. Bir vakitler bu kuşların sayısını herkes bilirdi. Onlardan tam oniki tane vardı. Hiç bir zaman

ne bir fazla olurdu, ne de bir noksan. Ancak bir onüçüncüsü, etrafa sıçrıyan deniz köpüklerinin meydana getirdiği sisler içindeki bir kayada yapayalnız oturur ve ancak adanın tam üzerinden uçtuğu zaman görülürdü.

Balık avlama mevsimi geçip te kış geldiği zaman, Vaer'in sakinleri tek bir kadınla tek bir kızıdan ibaret kalırdı. Bunların vazifesi balık kurutmak için direktten direğe gerilmiş olan ipleri paralayıcı kuşlardan korumaktı. Çünkü bu kuşlar, çok habîsane bir hilekârlıkla organları param parça ederlerdi.

Genç kızın kömür gibi siyah saçları ve insana pek garip bir tarzda derin derin bakan bir çift gözü vardı. Her gören, onu, tıpkı civar kayalarda oturan karabataklara benzetirdi. O, hayatında pek az şey görmüştü. Babasının kim olduğunu kimse bilmezdi.

Kız büyüyünceye kadar onlar orada böylece oturdular.

Yaz gelince, Vaer'e giden balıkçı gençleri birbirleriyle rakabete girişmeğe başladılar. Kendisi gidebilmek için, herkes, gidiş geliş, fiyatını boyuna kırıyordu. Bazıları kârlarından tamamiyle vazgeçiyorlar, bazıları da gündeliklerini bırakıyorlardı. Civar köylerde umumî bir şikâyetler başladı: Bekârları bırakın, nişanlı gençler bile evlenmeği boyuna geriye atıyorlardı. Tabii bunun sebebi

karşı kayalık adada oturan o garip bakışlı kızdı. Onunla konuşanlar; biraz tok sözlü ve kaba olmasına rağmen, onda, karşısındakini eritip bitiren, tahammülü gayrikabil bir hassa olduğunu söylerlerdi. Bütün gençlerin başını döndürmüştü. Bir zaman oldu ki, delikanlılar onsuz yaşayamaz oldular.

İlk kış mevsimi gelince, şahsına ait hem evi hemde bir mağazası olan bir genç ona talip çıktı. Kız:

- Eğer, dedi, yazın gelir de bana hakiki evlenme yüzüğünü verebilersen, seninle evlenebilirim.

Yazın delikanlı hakikatan geldi. Adadan pek çok balık götürücekti. Dönüşte de tam kızın istediği büyüklük ve güzellikte bir altın yüzük getirmeği vadetti.

Fakat kız:

- Benim istediğim yüzük, adanın biraz ötesinde, denizin dibinde yatan hazinedir, dedi Eğer beni hakikaten seviyorsan, onu bana getirmek cesaretini göstermelisin.

Gencin, dinlerken beti benzi uçmuştu. Gemi enkazının bulunduğu tarafa dönerek baktı. Sıcak ve parlak yaz günü, muazzam deniz dalgaları birer köpükten duvar halinde yükseliyor ve tekrar devriliyordu. Adada ise karabataklar güneşte uyuklıyorlardı. Delikanlı kıza dönerek:

- Seni, dedi, hakikaten çok seviyorum. Fakat böyle tehlikeli bir işe girişmek benim için evlenmek değil ölmek demektir.

Hemen o anda, onüçüncü karabatak köpüklü sisler arasındaki taşından kalkarak adanın tam üzerinden uçtu.

Ertesi kış, bir yat serdümeni kıza

talip oldu. Onun hatırı için iki yıl uğraşmış, sıkıntılara katlanmıştı. Fakat neticede o da aynı cevabı aldı:

- Eğer yazın gelir de bana hakiki altın evlenme yüzüğünü verebilersen belki bir şeyler olur, dedi.

Ertesi yıl tam yaz ortası delikanlı çıkıp geldi. Lâkin altın yüzüğün nerede olduğunu öğrenince, güneş şimali garbi denizine ininceye kadar oturup ağladı. O sırada onüçüncü karabatak kalkarak tam adanın üzerinden uçtu.

Üçüncü kış havalar çok fena gitti. Bir çok deniz kazaları oldu. Bir gün, dalgaların bir gemiyi sahile doğru sürüklediği görüldü. Geminin onurgasında pıçağının kayışıyla asılı baygın bir genç vardı. Kurtarıldı. Kayıkhaneye götürüldü. Sun'i teneffüsler ve masajlar yapıldı. Fakat, bir türlü canlanmadı. O zaman kız gelerek:

- Bu benim avımdır, dedi. Bütün gece uyumadan ona baktı. Onu bağrına bastı. Kalbine kendi kalbinden ateş verdi. Sabah olunca oğlanın kalbi atmağa başladı. Gözünü açınca:

Kendimi bir karabatağın kanatları arasında yatıyor sanmıştım. Başımı, bir karabatağın yumuşak, tüylü karabağrına dayamış gibiydim, dedi.

Genç al yanaklı ve yakışıklıydı. Saçları kıvrıkcıktı. Gözlerini bir türlü kızdan ayıramıyordu. Vaer'de iş bularak yazı orada geçirdi. Tek arzusu en erkenden en geç zamanlara kadar onunla konuşabilmektir. Bütün yaz böyle geçti. Kış geliyordu. Ayrılmak lâzımdı. Fakat genç, onsuz yaşayamayacağını anladı. Ayrılmazdan önce kaza aşkını açtı. O zaman kız:

Seni dedi, aldatmıyacağım. sen be-

nim göğsümde yattın. Sen. sevindirmek için canımı verebilirim. Eğer hakiki altın evlenme yüzüğünü parmağıma takabilir sen bana malik olabilirsin. Lâkin ancak güneş batıncaya kadar beni muhafaza edebileceksin. Şimdi haydi git. Yolun açık olsun. Yazın gel. O zamana kadar seni sonsuz bir özlem içinde bekliyeceğim.

Yaz gelince genç, bir sandalla yapa yalnız geldi. O vakit kız ona da verilmesi lâzım gelen yüzüğün dalgalar altında gömülü olan kayalar arasında bulunduğunu söyledi. Genç:

- Mademki, dedi, beni denizden sen kurtardın. Yine denize sen atabilirsin. Sensiz bana hayat yoktur.

Genç, sandalına atlayıp ta yüzüğü getirmek için küreklere sarıldığı vakit, kız da sıçrayıp sandala binerek dümene oturdu. Harikülâde güzeldi. Hava pek lâtifti. Buna rağmen deniz kabarıktı. Dalgalar muazzam birer beyaz silindir halinde biribirini takip adiyordur. Genç, küreklere asıldı. İçeri içeri çeken dalgalar gizli kayalar üzerinde gökler gibi gürlüyor, sandalı havalandırıyor, köpüklenen sular minare boyunca fışkırıyordu. O zaman kız:

- Eğer canın tatlı ise geri dönebilirsin, dedi.

Genç:

- Sen canımdan daha tatlısın, diye cevap verdi.

O sırada sandalın burnu denizin dibine doğru dalmağa başlamıştı. Ölüm, karşıda karanlık ağzını açmış esniyordu. Bir ân içinde denizde bir sükûnet peyda oldu. Sanki deniz hiç kabarmamıştı. Az kalsın sandal karaya oturacaktı. Orada yarısı su dışında paslanmış bir gemi lengeri yatmaktadır.

Kız:

- İşte, dedi, şu lengerin yanında, demir bir sandıkta benim çeyizim bulunmaktadır. Onu çıkarıp sandalına getir. O sandıkta bulacağın yüzüğü parmağıma tak. Ben senin olurum. Fakat, ne çare ki, senin bana malik oluşun, güneş şimali garbi denizinde yıkanmağa ininceye kadar devam edecektir.

Genç sandığı çıkardı. Sandalına aldı. Hakikaten içinde kırmızı taşlı bir altın yüzük vardı. Yüzüğü kızın parmağına takarak onu öptü. Yassı bir kaya üzerinde yama gibi duran bir parçacık yeşil yer vardı. Oraya o urdular. Artık saadet onlarındı. Sevişçleri o kadar çoktu ki, dünya var mı, yok mu unutmuşlardı.

Kız:

- Yaz günü çok güzeldir, dedi. Ben gencim. Sen de benimsin. Şimdi, şu yeşillik üzerinde yatmağa doyum olur mu?

Aşk üstün çıkmıştı. Kız o kadar güzeldi ki, genç kendini tutamadı. Fakat, gece yaklaşp ta, güneş şimali garbi denizine oynuyarak yıkanmağa inince, kız oğlanı öperek ağlamağa başladı:

- Yaz günü çok güzeldir, dedi. Yaz akşamları daha güzel. Lâkin, işte karanlık basıyor.

Hemen o dakikadan itibaren, kız, oğlanın gözünde ihtiyarlamağa, sararıp solmağa başladı. Sanki yavaşça eriyip kayboluyordu. Güneş, şimali garbide denize daldığı vakit, oğlanın önündeki kaya üstünde bir yığın ketenden başka hiç bir şey kalmamıştı.

Deniz çok sakindi. Yaz gecesi hava çok berraktı. Yalnız, ancak oniki tane karabatak kayalardan kalkarak denize doğru uçtular.